FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT SIR GORDON SLYNN

fremsat den 12. februar 1985 *

Høje Domstol.

I denne sag er Domstolen blevet anmodet om præjudicielt at afgøre, om fremstilling af en bestemt form for bordvin ved sammenstikning og salg heraf under bestemte betegnelser er foreneligt med fællesskabsforordningerne om vin.

De tiltalte blev af den franske anklagemyndighed og Service de la Répression des Fraudes tiltalt for vildledning eller forsøg på vildledning af forbrugerne ved mellem januar og august 1981 under betegnelsen bordvin af rosévinstypen at have solgt vin, der var fremstillet ved sammenstikning af italiensk rosévin og rød bordvin fra forskellige medlemsstater i Fællesskabet. Anklagemyndigheden gjorde gældende, at betegnelsen rosévin kun omfatter vin, der er fremstillet af druer med farvet skind og hvidt eller farvet kød, og som er undergået en fremstillingsproces, der kaldes »vinification en blanc« (»processen til fremstilling af hvidvin«), og som frembringer en vin med svag farve. Det er for Domstolen blevet oplyst, at denne definition ikke er fastlagt i fransk lovgivning, men at den er blevet lagt til grund i de franske domstoles praksis. Det er på grundlag af denne praksis, at anklagemyndigheden gør gældende, at salg af et produkt under betegnelsen rosévin er udtryk for en vildledende handelspraksis, såfremt vinen er blevet fremstillet på enhver anden måde end den nævnte. Denne opfattelse deles af Fédération Nationale des Producteurs des Vins de Table et Vins de Pays, der har interveneret som »partie civile« og i denne egenskab nedlagt påstand om, at de tiltalte dømmes til at betale sammenslutningen en betydelig skadeserstatning.

Sagen blev indbragt for Tribunal Correctionnel de Montpellier, der frifandt de tiltalte. Denne dom blev anket til Cour d'Appel de Montpellier, der i medfør af artikel 177 forelagde Domstolen følgende spørgsmål:

»Er der i de nugældende fællesskabsregler hjemmel for på et område i Fællesskabet at sammenstikke rødvin og rosévin, uanset hvor i Fællesskabet disse vine har oprindelse, og dér at bringe en således fremstillet vare i handelen under betegnelsen rosévin DPCE eller rødvin DPCE?«

Fédération Nationale, de tiltalte i hovedsagen, Kommissionen samt den italienske regering har alle indgivet skriftlige indlæg og givet møde ved den mundtlige forhandling. Kommissionen og den italienske regering har begge støttet de tiltalte, ganske vist med noget forskellige begrundelser.

Sagen rejser to særskilte spørgsmål — for det første spørgsmålet om indgreb over for fremstilling og salg af vin fremstillet ved sammenstikning og for det andet spørgsmålet om betegnelse og etikettering.

* Oversat fra engelsk.

Forbud mod fremstilling og salg

Der er enighed om, at der ikke er nogen fællesskabsretlig definition af begrebet rosévin. Der synes heller ikke at være nogen klar definition i Frankrig. På grund af de mange forskellige former for rosévin, der findes, har forsøg på at fastlægge en sådan definition været resultatløse. Fællesskabslovgivningen indeholder heller ikke nogen definitioner af begreberne hvidvin og rødvin.

Med henblik på anvendelsen af fællesskabsforordningerne er begrebet »sammenstikning« fastlagt i artikel 2 i Kommissionens forordning nr. 3282/73 (EFT 1973 L 337, s. 20). I det væsentlige forstås ved »sammenstikning« blanding af vin eller most fra forskellige stater, fra forskellige vindyrkningsområder, af forskellig geografisk oprindelse, af forskellige vinsorter eller fra forskellige høstår, eller blanding af »forskellige typer« af vin eller most. Det fremgår af det sidste afsnit i artikel 2, stk. 2, hvorefter rosévin med hensyn til anvendelse af det pågældende stykke i artiklen skal betragtes som rødvin, at blanding af rosévin med rødvin ikke i sig selv skal anses som en blanding af »forskellige typer« af vin, hvorfor et sådant produkt ikke er en »sammenstikning«. Nærværende sag drejer sig imidlertid om blanding af italiensk vin med rødvin fra forskellige medlemsstater, hvorfor der efter den fællesskabsretlige definition er tale om en sammenstikning, selv om de tiltalte gør gældende, at »blandingsvin« ville være et mere dækkende udtryk.

Ved Rådets forordning nr. 338/79 er der fastlagt særlige regler for kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder (EFT 1979 L 54, s. 48), og Kommissionen gør gældende, at der ifølge denne forordnings artikel 6, stk. 1, litra a), ikke må ske sammenstikning af sådanne kvalitetsvine.

Den foreliggende sag drejer sig imidlertid ikke om kvalitetsvine, men om bordvine. Artikel 43 i Rådets forordning nr. 337/79 om den fælles markedsordning for vin (EFT 1979 L 54, s. 1) vedrører sammenstikning af bordvine. Artikel 43, stk. 1, indeholder følgende af interesse for denne sag:

»Ved sammenstikning anses, med forbehold af bestemmelserne i nedenstående stykker, som bordvin alene sådanne produkter, der produceres ved sammenstikning af bordvine indbyrdes...«

Stk. 3 indeholder et generelt forbud mod sammenstikning af hvid og rød bordvin, idet dog hvidvin og rødvin »i visse tilfælde, der senere skal fastlægges« må blandes, såfremt det fremstillede produkt udviser en rød bordvins kendetegn. Det fremgår, at der endnu ikke er sket nogen fastlæggelse af sådanne tilfælde. I henhold til stk. 4 er det forbudt at sammenstikke fællesskabsvin og vin med oprindelse i tredjelande. Bestemmelsen forbyder også sammenstikning på Fællesskabets geografiske område af vine med oprindelse i tredjelande, undtagen når dette finder sted i frizoner, og når det pågældende blandingsprodukt er bestemt til forsendelse til et tredjeland, eller såfremt Fællesskabets Råd vedtager, at der kan ske en fravigelse af reglerne.

Der er strid om, hvorvidt vin med betegnelsen »rosévin« kun lovligt kan fremstilles på den måde, sammenslutningen gør gældende. De tiltalte hævder, at der er andre måder at fremstille rosévin på, for eksempel ved rimelige former for sammenstikning, og at et sådant produkt på ingen måde vildleder forbrugerne, især hvis der benyttes en dækkende form for etikettering. Der eksisterer en lang række former for rosévin, der tilhører den samme kategori af vin som rødvin, hvilket fremgår af artikel 2, stk. 2, i forordning nr. 3282/73. I sidstnævnte forbindelse har Kommissionen endvidere påpeget, at rosévin efter artikel 6, stk. 1, i Kommissionens forordning nr. 2373/83 (EFT 1983 L 232, s. 5) og artikel 1, afsnit II., i Kommissionens forordning nr.

3676/83 (EFT 1983 L 366, s. 47) sidestilles med rødvin.

Sammenslutningen gør gældende, at selv om der kan ske blanding af rød- og hvidvin eller af rød- og rosévin under visse betingelser, der er nærmere angivet i fællesskabsforordningerne, må sådanne produkter ikke sælges som rosévin. Da der ikke er nogen bestemmelser i fællesskabslovgivningen, der udtrykkeligt regulerer spørgsmålet, står det medlemsstaterne frit at fastsætte deres egne regler, hvorfor de franske regler, hvorefter en vin kun må sælges som rosévin, såfremt den i overensstemmelse med traditionelle sædvaner er fremstillet på en bestemt måde, er lovlige og kan håndhæves.

Det er åbenbart, at artikel 43 i forordning nr. 337/79 ikke indeholder nogen bestemmelse, der udtrykkeligt forbyder sammenstikning af en rød bordvin og en bordvin af rosévinstypen, der begge har oprindelse i Fællesskabet. Der er heller ingen udtrykkelig bestemmelse om, at en sådan sammenstikning er tilladt ifølge de fællesskabsretlige regler.

På den anden side står det klart, at det i artikel 43, for så vidt angår bordvine, forudsættes, at sammenstikning af bordvine vil finde sted, og som jeg læser bestemmelsen, fastsætter den de betingelser, under hvilke sådanne vine må sammenstikkes. Der er således begrænsninger med hensyn til hvilke vine der må anvendes til fremstilling af bordvin, og med hensyn til blanding af rød- og hvidvin. På samme måde er der ved bestemmelserne om etikettering i artikel 2, stk. 1, litra d), i Rådets forordning nr. 355/79 (EFT 1979 L 54, s. 99) fastsat almindelige regler for betegnelse og præsentation af vin og druemost. Bordvin, som er sammenstukket af produkter med oprindelse i mere end en medlemsstat, skal bære betegnelsen »vin fra forskellige lande i Det europæiske Fællesskab«. Ved Rådets forordning nr. 340/79 (EFT 1979 L 54, s. 60) er der fastsat regler for bestemmelsen af vintyperne rød bordvin og hvid bordvin med henblik på fastsættelse af orienteringspriser, men forordningen nævner intet om bordvine af rosévinstypen.

Det fremgår af sag 83/78, *Pigs Marketing Board* mod *Redmond*, Sml. 1978, s. 2347, og sag 56/80, *Weigand* mod *Schutzverband Deutscher Wein*, Sml. 1981, s. 583, at når Fællesskabet én gang har indført en fælles markedsordning, kan medlemsstaterne ikke indføre eller håndhæve foranstaltninger, der strider mod de for det pågældende marked gældende regler.

Kommissionen gør gældende, at Fællesskabet på det foreliggende område har gennemført en detaljeret lovgivning, hvorfor der ikke er plads til nationale foranstaltninger, hvad angår spørgsmålet om sammenstikning af vin fra forskellige medlemsstater med henblik på at fremstille rosévin.

Det fremgår af sager som sagerne 237/82, *Jongeneel Kaas* mod *Nederlandene*, Sml. 1984, s. 483, og 16/83, *Prantl*, Sml. 1984, s. 1299, at man må udvise forsigtighed ved vurderingen af, om en fællesskabslovgivning, der er et led i en fælles markedsordning, udelukker, at der indføres eller fortsat består nationale foranstaltninger. Den blotte omstændighed, at der foreligger bestemmelser vedrørende en bestemt landbrugsvare, udelukker ikke nødvendigvis enhver form for national foranstaltning vedrørende et hvilket som helst spørgsmål angående fremstilling af eller handel med den pågældende vare. Der må i hvert enkelt tilfælde tages hensyn til arten af og formålet med den pågældende fællesskabslovgivning.

I sag 204/80, *Procureur de la République* mod *Vedel*, Sml. 1982, s. 465, og i *Prantl*-sagen blev det lagt til grund, at fællesskabsforordningerne om vin ikke var udtømmende, for så vidt angår de spørgsmål, sagerne vedrørte. I *Vedel*-sagen blev det

fastslået, at aperitiffer fremstillet på basis af vin overhovedet ikke var reguleret af nogen fællesskabsforordninger. I *Prantl*-sagen fandt Domstolen, at fællesskabslovgivningen ikke udelukkede en national foranstaltning, hvorefter anvendelsen af flasker med en bestemt form, såkaldte »Bocksbeutel«-flasker, er forbeholdt vine med en bestemt oprindelse. Der blev i denne sag lagt særlig vægt på artikel 40, stk. 2, i forordning nr. 355/79, hvorefter »anvendelsen af beholdere kan undergives visse betingelser, der skal fastlægges nærmere, og som især skal sikre, at... b) produkternes kvalitet og oprindelse fremtræder klart«. En forordning var faktisk blevet vedtaget, der regulerede brugen af den såkaldte »flûte d'Alsace«-flasketype. Det blev lagt til grund, at vedtagelsen af gennemførelseslovgivning vedrørende en enkelt flasketype ikke udelukkede nationale foranstaltninger vedrørende andre flasketyper. I sin begrundelse herfor fremhævede Domstolen, at spørgsmålet om flaskers form kun var af perifer betydning for den fælles markedsordning.

Hvad angår spørgsmålet om sammenstikning, er forholdet efter min opfattelse et andet. Som allerede nævnt indeholder fællesskabsforordningerne om vin en række bestemmelser om sammenstikning af bordvine, der i modsætning til, hvad der var tilfældet i *Prantl*-sagen, ikke nødvendiggør en gennemførelse af yderligere fællesskabslovgivning. Hertil kommer, at de vedtagne bestemmelser på ingen måde er af sekundær betydning for den fælles markedsordning. Tværtimod er de en del af dennes centrale bestemmelser, idet de regulerer spørgsmålet om fremstillingen og behandlingen af vin. Artikel 43 er indeholdt i afsnit IV i forordning nr. 337/79 (»Forskrifter vedrørende visse ønologiske fremgangsmåder og afsætning til forbrug«), der er af central betydning i forordningen.

Efter min opfattelse må artikel 43, stk. 1, forstås således, at det med forbehold af de følgende stykker i samme artikel er tilladt at fremstille bordvin ved at sammenstikke vine fra forskellige medlemsstater, og at medlemsstaterne ikke kan forbyde dette. De kan heller ikke forbyde salg af et således fremstillet produkt. Forholdet er det, at fællesskabsbestemmelserne udtømmende regulerer hele det pågældende område.

Ved det forelagte spørgsmål ønskes klarlagt, om der i de gældende »fællesskabsregler« er hjemmel for at fremstille og sælge vine af den omhandlede art. Dette bør ikke opfattes snævert i betydningen »forordninger«. Spørgsmålet er så bredt formuleret, at det også omfatter det problem, om det omhandlede forhold kan være i strid med EØF-traktatens artikler 30 og 36. Dette spørgsmål bliver under alle omstændigheder relevant, såfremt Domstolen har en anden opfattelse af det først undersøgte problem end min.

Efter min opfattelse må et forbud mod fremstilling og salg af vin, der er sammenstukket af en importeret vin fra en anden medlemsstat og én eller flere andre vine anses som en aktuel eller potentiel, direkte eller indirekte restriktion over for indførslen og dermed som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion omfattet af artikel 30. I sag 119/78, *Peureux* mod *Directeur des services fiscaux*, Sml. 1979, s. 975, fandt Domstolen, at et forbud mod destillation af importerede produkter var i strid med artikel 20. Den eneste væsentlige forskel mellem de to foranstaltninger er, at den her omhandlede i modsætning til den i *Peureux*-sagen omtvistede bestemmelse finder anvendelse uden forskel på både sammenstikning af importerede vine og sammenstikning af franske vine. Som det er blevet fastslået i sag 120/78, *Cassis de Dijon*, Sml. 1979, s. 649, og i en lang række senere sager, betyder

denne omstændighed imidlertid ikke, at foranstaltningen ikke er omfattet af artikel 30.

Hertil kommer, at det pågældende forbud ikke kan anses for tilstrækkeligt begrundet i hensyn, der er legitime efter fællesskabsretten. Den eneste form for begrundelse, der med rimelighed ville kunne anføres, er, at foranstaltningen skyldes forbrugerbeskyttelseshensyn eller et ønske om at forhindre illoyal konkurrence. Et forbud mod fremstilling og salg af det omhandlede produkt ville imidlertid ikke kunne være tilstrækkeligt begrundet i disse hensyn, da en hensigtsmæssig etikettering ville være tilstrækkelig til at beskytte forbrugerne. Når henses til artikel 2, stk. 1, litra d), i forordning nr. 355/79, må en etiket med benævnelsen »vin fra forskellige lande i Det europæiske Fællesskab« i denne forbindelse betragtes som tilstrækkelig til at informere forbrugeren om, at der er tale om en blandingsvin.

Det følger heraf, at selv om fællesskabsforordningerne ikke måtte kunne anses for udtømmende, er det i hvert fald i strid med artikel 30, at en medlemsstat forbyder sammenstikning af importeret vin med anden vin i tilfælde, hvor dette ikke allerede ifølge fællesskabsforordningerne er forbudt, eller forbyder salg af således fremstillet produkt.

Betegnelse og etikettering

Hvis det er rigtigt, at salg af bordvin af den omhandlede art ikke kan forbydes ved national lov, rejser det spørgsmål sig, om betegnelserne »vin rosé DPCE« eller »vin rouge DPCE« må anvendes.

Som allerede nævnt bestemmes det i artikel 43, stk. 1, i forordning nr. 337/79, at et produkt, der er sammenstukket af to bordvine, også selv er en bordvin. Følgelig var de vine, de tiltalte i hovedsagen solgte, bordvine. Ifølge artikel 2, stk. 1, litra a), i forordning nr. 355/79 skulle etiketten derfor være angivet med benævnelsen »bordvin«.

Endvidere bestemmes det i artikel 2, stk. 1, litra d), i sidstnævnte forordning, at bordvin, der er sammenstukket af produkter med oprindelse i mere end én medlemsstat, på etiketten skal være angivet med benævnelsen »vin fra forskellige lande i Det europæiske Fællesskab« (»vin de différents pays de la Communauté européenne«). (Artikel 2, stk. 1, litra d), blev væsentligt ændret ved Rådets forordning nr. 1016/81 (EFT 1981 L 103, s. 7). Denne forordning trådte i kraft i april 1981, dvs. i den periode, hvor de afgørende faktiske omstændigheder indtraf. For så vidt angår det konkrete stridsspørgsmål i sagen, indeholder denne forordning imidlertid blot en gentagelse af det i den tidligere forordning angivne).

I det af retten i Montpellier forelagte spørgsmål henvises der til betegnelserne »vin rosé DPCE« og »vin rouge DPCE«. Efter min opfattelse er det i strid med artikel 2, stk. 1, litra d), at erstatte benævnelsen »de différents pays de la Communauté européenne« (»fra forskellige lande i Det europæiske Fællesskab«) med forkortelsen DPCE. Det er ikke for Domstolen blevet oplyst, om de franske forbrugere må antages at kunne forstå meningen med bogstaverne »DPCE«. Men dette er ikke afgørende. Forholdet er det, at det i artikel 2, stk. 1, litra d), udtømmende er angivet, hvilken benævnelse der skal anvendes, og ifølge bestemmelsen er det ikke tilladt at anvende en sådan forkortelse. Bestemmelsen må sammenholdes med artikel 12, stk. 2, litra j), i samme forordning og med artikel 16, stk. 5, i forordning nr. 338/79, der indeholder en udtrykkelig hjemmel til at anvende benævnelsen »k.v.b.d.« (på fransk »v.q.p.r.d.«) på etiketten i stedet for udtrykket »kvalitetsvin fra et bestemt dyrkningsområde« (»vin de qualité produit dans une region déterminée)«.

Kravene i de forskellige understykker af artikel 2, stk. 1, er kumulative. En etiket med benævnelsen »vin fra forskellige lande i Det europæiske Fællesskab« skal også være angivet med benævnelsen »bordvin«. At produktet opfylder kravene i litra d) betyder ikke, at det ikke skal opfylde kravet i litra a). Dette fremgår af andre krav i artikel 2, stk. 1, som for eksempel kravet i litra b) om, at vinens nominelle rumfang skal være angivet på etiketten tillige med bogstavet lille »e«. Det er klart, at forbrugeren ikke af de oplysninger, der kræves i henhold til artikel 2, stk. 1, litra b), vil være klar over, at produktet er en bordvin. Følgelig skal benævnelsen »bordvin« også være angivet på etiketten.

Betegnelserne »vin rosé DPCE« og »vin rouge DPCE« er ikke forenelige med forordning nr. 355/79. I stedet skulle etiketten have været angivet med benævnelsen »vin de table de différents pays de la Communauté européenne« (»bordvin fra forskellige lande i Det europæiske Fællesskab«). Samme oplysning kunne uden tvivl angives på en lidt anden måde, for eksempel med ordene »vin de table. vin de différents pays de la Communauté européenne«, under forudsætning af, at de ord, der ifølge forordningen skal være angivet, også rent faktisk optrådte, og at dette skete i en form, der ikke var vildledende.

I henhold til artikel 2, stk. 2, litra a), i forordning nr. 355/79 kan der i betegnelsen på etiketten tilføjes en angivelse af, om vinen er en rødvin, rosévin eller hvidvin. Dette er en frivillig sag. Jeg behøver imidlertid næppe at tilføje, at når en vinhandler vælger at benytte sig af denne mulighed, skal angivelsen være i overensstemmelse med sandheden. Ifølge artikel 43, stk. 1, i samme forordning må betegnelsen og præsentationen af vinen ikke kunne føre til forveksling med hensyn til dens art, oprindelse og sammensætning. Det ville være i strid med denne bestemmelse at forsyne etiketten med en urigtig angivelse af vinens farve.

I den foreliggende sag er Domstolen ikke på grundlag af de oplysninger, der er til rådighed, i stand til at afgøre, om vin som den, de tiltalte i hovedsagen har solgt, retteligt skal betegnes som rosévin eller som rødvin. Som allerede nævnt indeholder fællesskabsforordningerne ingen definition af hverken rosévin eller rødvin. Det er for Domstolen blevet oplyst, at disse spørgsmål volder store vanskeligheder for eksperter på området.

Såfremt vinen sælges som rosévin, må den ligge inden for det farveområde, der sætter normen for, hvornår en vin er en rosévin, og ikke inden for det, der gælder for henholdsvis rødvin og hvidvin. Når det fremgår, at reglerne i artikel 2, stk. 1, litra d), er blevet fulgt, vil man være klar over, at der er tale om en blandingsvin, men ikke nødvendigvis om blandingen består af en rødvin og en rosévin fremfor to eller flere rosévine. Det fremgår imidlertid af artikel 2, stk. 2, litra h), at Fællesskabet, eller — såfremt dette ikke sker — medlemsstaterne, kan fastsætte regler om, at der skal angives nærmere oplysninger om »produktets art« og »bordvinens særlige farve«. Efter min opfattelse er der i denne bestemmelse hjemmel til at fastsætte regler, hvorefter det klart skal angives, om en rosévin er fremstillet efter »vinification en blanc«-metoden, om den består af en blanding af rosévine, eller om den er en blanding af rødvin og rosévin.

Sammenfattende skal jeg foreslå, at det af Cour d'Appel de Montpellier forelagte spørgsmål besvares efter følgende retningslinjer:

»Artikel 43, stk. 1, i Rådets forordning nr. 337/79 skal fortolkes således, at det er tilladt at sammenstikke rød bordvin og bordvin af rosévinstypen og at sælge et således fremstillet produkt med oprindelse i forskellige medlemsstater i Fællesskabet. Følgelig kan medlemsstaterne ikke forbyde fremstilling og salg af et sådant produkt. Det er i strid med artikel 2 i Rådets forordning nr. 355/79 at sælge en sådan vin under betegnelsen »vin rouge DPCE« eller »vin rosé DPCE«. Den anvendte benævnelse skal være den i artikel 2, stk. 1, litra d), ii), i forordningen angivne.«

Det tilkommer den nationale ret at træffe afgørelse om de omkostninger, parterne i hovedsagen har afholdt. Kommissionen og den italienske regering bør bære deres egne omkostninger.